

BESLUT

2021-05-24 Dnr: 20/04857

SAKEN

Lokala nyheter Småland, SVT1, 2020-10-20, kl. 22.15, 2020-10-22, kl. 18.30 och 2020-10-30, kl. 19.55, inslag om en rättegång; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslagen frias. De strider inte mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGEN

Inslaget den 20 oktober 2020 kl. 22.15

Inslaget presenterades enligt följande av en nyhetsuppläsare.

Vi inleder i Kalmar där rättegången idag startade mot en man som är åtalad för grov mordbrand på Öland i juni.

Därefter visades bilder från platsen där branden ägt rum. En rubrikskylt med texten ”Garagebränderna i Färjestaden– Idag startade rättegången” visades samtidigt som följande sades av en reporter.

Den 19-årige man som misstänks för att ha anlagt en brand i centrala Färjestaden där bland annat förråds- och garagelängor totalförstördes berättade i rätten idag att han inte minns någonting eftersom han var alldeles för berusad vid tillfället.

Åklagaren intervjuades sedan och sa följande.

Jag tror inte på det. Vi har ju vissa videofilmer, videosnuttar, som jag har visat då för rätten också då. Både före, när han förstör en busskur, vilket han säger sig minnas, och även då efteråt då man också ser honom gå. Inte heller något, egentligen, vittne eller person som har varit inblandad i det här har sett honom vara så särskilt berusad. Vi hörde ju senast ett försvarsvittne som också sa att han var inte så mycket mer berusad än hans kompis och så. Kunde röra sig och till och med cykla.

Reportern sa sedan följande.

Han berättade också i rätten att han varit mobbad och misshandlad under sin uppväxt. När skadeståndskraven radades upp så såg han också mycket bekymrad ut. Om han döms

kan han nämligen bli skyldig att betala tillbaka över fyra miljoner kronor i skadestånd. Rättegången här i Kalmar avslutas på torsdag och pågår alltså under tre dagar.

Inslaget den 22 oktober 2020 kl. 18.30

Inslaget presenterades av en nyhetsuppläsare enligt följande.

Vi börjar med rättegången som pågår mot den 19-åring som åtalas för att i somras ha startat en brand som förstörde två garagelängor och minst 15 bilar.

Därefter sa en reporter följande samtidigt som en rubrikskylt med texten ”Garagebrand – Misstänkt pekades ut av vänner vid rättegång” visades.

I det som skulle vara den sista rättegångsdagen här i Kalmar tingsrätt berättade flera av den åtalade 19-åringens vänner att han ska ha erkänt att det var han som startade branden i Färjestaden den 14 juli. Och det genom att tända på ett skynke som täckte en av bilarna i bostadsområdet. Det framkom också efter vittnesförhören i dag att han hotat att ta sitt eget liv efter att han förstått konsekvensen och omfattningen av branden. Efter vittnesförhören i dag blir det såklart svårare att fortsätta hävda att han inte minns någonting på grund av att han var för berusad. Rättegången här i Kalmar tingsrätt kommer att återupptas i nästa vecka igen.

Inslaget den 30 oktober 2020 kl. 19.55

I inslaget syntes en rubrikskylt med texten ”Garagebranden i Färjestaden – Rättegången avslutades idag” och följande sades av en reporter.

Kalmar tingsrätt beslutade idag att den 19-åring som står åtalad för att ha anlagt den förödande branden i Färjestaden i somras ska kvarbli i häkte i väntan på dom. Under sista rättegångsdagen så yrkade åklagaren på att han döms till minst sex års fängelse för grov mordbrand.

Därefter intervjuades åklagaren som sa följande.

Just i det här fallet så har den här gärningen haft ett högre straffvärde med hänsyn till hur många människor som skulle kunna ha förlorat livet eller fått hälsan skadad och dessutom till värdena på alla de här fastigheterna.

ANMÄLAN

Anmälaren anför sammanfattningsvis följande.

I inslagen den 20 och 30 oktober 2020 fick endast åklagaren ge sin bild av vad som hänt. Försvaret fick inte möjlighet att ge sin bild av saken.

I inslaget den 22 oktober 2020 sa reportern felaktigt att flera av 19-åringens vänner hade sagt att han erkänt att han hade tänt på ett skynke som täckte en av bilarna. Rätt är att en av vännerna vittnade om att 19-åringen hade sagt att han hade tänt på ett däck. Vidare borde reportern ha nämnt att försvaret hävdade att vittnets avsikt var att skydda en tredje person. Skylten i bild var också osaklig då det inte fanns

ytterligare vänner som hade hört 19-åringen berätta att han tänt på ett däck eller skynke.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television AB (SVT) har getts möjlighet att yttra sig över om inslaget den 22 oktober 2020 överensstämmer kravet på saklighet. SVT anser att inslaget överensstämmer med kravet och anför i huvudsak följande.

Under huvudförhandlingens tredje dag togs åtalet om grov mordbrand upp, där 19-åringen stod misstänkt. Flera personer, som närvarat vid brandtillfället, vittnade under dagen om vad det var som hade hänt. Två av dem var kallade som ögonvittnen och uppgav för rätten att det var 19-åringen som orsakat branden.

I domen från tingsrätten framgår att två personer har berättat att 19-åringen, när denne passerade en bil som hade ett kapell som gick ner till däckets, eldade på kapellet med hjälp av en tidning. SVT:s rubrik i det nu anmälda inslaget var därför korrekt.

Flera lokala medier rapporterade direkt från rättegångens tredje dag, bland annat Ölandsbladet och Barometern. Tidningarna har också sammanfattat rättegångsdagen i nyhetsartiklar. I Ölandsbladets artikel framgår också att dagen handlade om vittnesberättelser. Se följande citat.

Den tredje dagen av mordbrandsrättegången ägnades nästan uteslutande åt vittnesberättelser. Några på plats i rättssalen, men även på länk och i när det gäller de två pojkar som är under 15 år tidigare inspelade förhör.

I Ölandsbladets artikel framgår även att ytterligare en kompis till 19-åringen vittnade om att han skulle ha erkänt branden.

Några dagar efter branden sa den åtalade 19-åringen till en kvinnlig kompis att det var han som startade branden i Färjestaden. På rättegångens tredje dag vittnade hon om samtalet.

Vittnesmålet har sammanfattats på följande sätt i tingsrättsdomen.

När de anlände var [19-åringen] kraftigt berusad och berättade att han även överdoserat medicin. Hon försökte lugna ner honom och gav honom mat och vatten och bad honom sen berätta vad som hänt. Han berättade då att han hade startat en brand på Öland och visade en nyhetsartikel i sin telefon. Som hon uppfattade det hade branden startat vid en bil varefter den spridit sig. Om anledningen till att han gjort detta sa [19-åringen] att han hade hemlängtan och ville åka hem vilket de personer han var tillsammans med inte ville.

Under den tredje rättegångsdagen vittnade ytterligare en person om att 19-åringen och flera andra unga män hade skojat och skrattat om branden på vägen hem från Öland. Ur Barometerns direktrapportering från den tredje rättegångsdagen framgår följande.

På väg hem så hör de nyhetsinslag om branden på radion. Då ska killarna ha skrattat. – jag tror de pekade på [19-åringen] och skrattade, säger hon. Åklagaren frågar om någon sa nåt om hur branden startade. Den unga kvinnan minns inte. Men åklagaren läser upp ur polisförhöret att kvinnan tidigare har sagt att några av killarna sa att 19-åringen hade orsakat elden. De sa att han tände eld på ett däck till en bil. När han säger det så hon minns det.

SVT:s avsikt var att i nära anslutning till rättegången kortfattat redogöra för ett stort antal vittnesmål. Att sammanfatta och förenkla komplicerade skeenden är ett vanligt journalistiskt förfarande, inte minst av utrymmesskäl.

Det stämmer så som anmälaren skriver att ett av vittnena i polisförhör uppgett att 19-åringen tänt eld på ett däck till en bil. Av domen i tingsrätten framgår dock att det fanns flera vittnesmål mot honom. Dessa vittnen har uppgett att 19-åringen eldat på ett kapell. Tingsrätten slog slutligen fast i domen att det var via ett kapell som branden hade startat.

Genom de uppgifter som redovisas ovan finner tingsrätten att det är utrett att branden uppstått genom att [19-åringen] antänt det kapell som lagts som skydd på ZZ:s fordon.

SVT:s referat från rättegången var omkring 45 sekunder långt. I en kort sammanfattning är det nödvändigt att välja bort vissa uppgifter. SVT bedömde inte att det var av stor vikt att nämna att försvaret hävdade att vittnets syfte var att skydda en tredje person. Inte heller tingsrätten fäster någon större vikt vid försvarets uppgifter, utifrån vad som framgår i domen.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet).

Kravet på opartiskhet innebär enligt granskningsnämndens praxis bland annat att kontroversiella ämnen eller händelser inte får behandlas ensidigt, det vill säga så att endast en parts version eller synpunkter klart dominerar ett program eller inslag.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

De tre inslagen handlade om en rättegång om en anlagd brand. I inslagen redogjordes bland annat för vad den åtalade och vittnen hade sagt under rättegången och åklagaren i målet intervjuades. Anmälaren anför bland annat att det felaktigt sades i inslaget den 22 oktober 2020 att flera av den åtalades vänner hade sagt i tingsrätten att den åtalade erkänt för dem att det var han som startade

branden genom att tända på ett skynke. Anmälaren anför också att inslagen den 20 och 30 oktober 2020 var ensidiga såtillvida att endast åklagaren fick uttala sig.

Granskningsnämnden konstaterar att det av ärendet framgår att flera personer vittnat om att den åtalade antänt ett bilkapell. Vidare framgår av ärendet att ett vittne sagt att den åtalade hade erkänt för henne att han startat branden. Nämnden kan inte finna att uppgiften om att den åtalade hade erkänt för flera vänner blev så missvisande att inslaget den 22 oktober 2020 strider mot kravet på saklighet. Nämnden kan därutöver inte finna att det anmälaren anför om att endast åklagaren fick uttala sig i inslagen den 20 och 30 oktober 2020 medför att inslagen strider mot kravet på opartiskhet.

Detta beslut har fattats av Dag Mattsson, Clas Barkman, Berivan Yildiz, Bo-Erik Gyberg, Gunnar Springfeldt, Kristina Åberg och Sofia Olsson Olsén efter föredragning av Tamara Mivelli.

För granskningsnämnden

Dag Mattsson

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.